

Kurspresentation-
Fördjupningskurser för personal
inom missbruks- och beroendevården
Kunskap till praktik

Fördjupningskurser för personal inom missbruks- och beroendevården

Som en fortsättning på den nationella baskursen "Riskbruk, missbruk och beroende" lanserar nu Kunskap till praktik sex fördjupningskurser.

Kurserna vänder sig till personal inom missbruks- och beroendevården som arbetar med riskbruk, missbruk och beroende. Här ingår personal inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. För att ta del av fördjupningskurserna förutsätts att man genomgått Kunskap till praktiks baskurs.

Vilka inriktningar har fördjupningskurserna?

Kurserna har följande inriktningar:

- Missbrukspsykologi
- Riskbruk, missbruk, beroende och graviditet
- Kartläggning, bedömning och uppföljning
- Riskbruks-, missbruks- och beroendelära
- Insatser och behandling vid riskbruk, missbruk, beroende och samsjuklighet
- Juridik, missbruk och beroende

När kommer fördjupningskurserna att vara tillgängliga?

Fördjupningskurserna *Missbrukspsykologi* samt *Riskbruk, missbruk, beroende och graviditet* och *Kartläggning, bedömning och uppföljning* är klara.

Resterande fördjupningskurser är under produktion och kommer löpande att publiceras under 2011. Lanseringsdatum för respektive kurs meddelas bland annat i Kunskap till praktiks nyhetsbrev och på webbplatsen.

Hur går man tillväga för att ta del av en fördjupningskurs?

För varje kurs har ett studiematerial tagits fram, samt ett antal inspelade föreläsningar. Tanken är att medarbetare från hälso- och sjukvård och socialtjänst tillsammans på hemmaplan ska kunna titta på föreläsningarna och med hjälp av studiematerialet reflektera över sin verksamhet och komma fram till förbättringsområden.

Studiematerialet beställs via processledaren i respektive län. De filmade föreläsningarna finns på en projektarbetsplats på SKL som deltagarna får tillgång till i samband med att de anmälts till kursen, via sin processledare. Processledaren skickar även ut utvärderingar till deltagarna. När kursen är avslutad skickar gruppledaren deltagarlista och utvärderingar till processledaren som därefter skickar ut kursintyg.

För en förteckning över processledare i alla län, se www.skl.se/kunskaptillpraktik.

Orientering till missbrukspsykologi

Vision

Att fördjupningskurserna ska ge en orientering om hur missbrukspsykologi kan tillämpas i det kliniska/praktiska arbetet med personer med riskbruk, missbruk eller beroende.

Målgrupp

Vård- och behandlingspersonal som inte är psykologutbildade och som i sitt arbete möter riskbruk, missbruk och beroende, framförallt vad gäller alkohol och narkotika. Notera att denna utbildningsinsats endast ger en orientering av området missbruks- och beroendepsykologi. För att erhålla mer omfattande kunskap rekommenderas de kurser som ges av universiteten. Det finns till exempel två fristående kurser i Missbrukspsykologi på avancerad nivå vid Göteborgs universitet.

Omfattning

Kursen omfattar cirka två utbildningsdagar. Åtta föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter medverkan i fortbildningen ska deltagaren kunna,

- beskriva vad ämnet missbrukspsykologi omfattas av,
- redogöra för psykologiska tester och metoder som kan användas i arbetet med riskbruk, missbruk och beroende,
- förstå hur alkohol/droger inverkar på hjärnans funktion och hur sådan inverkan kan påverka möjligheten att genomföra behandling,
- redogöra för vanliga kännetecken på psykisk ohälsa/psykopatologi vid riskbruk, missbruk och beroende,
- beskriva psykologiska/psykoterapeutiska insatser som rekommenderas vid riskbruk, missbruk och beroende,
- förstå hur psykologiska krafter kan inverka på grupp, team, vårdklimat och organisationen,
- tillämpa missbrukspsykologisk kunskap i relevanta sammanhang.

Riskbruk, missbruk, beroende och graviditet

Vision

Alla personer som i sin verksamhet möter gravida kvinnor skall ha en aktuell kunskap om hur alkohol och narkotika kan påverka fosterutveckling och tidig anknytning. Vidare skall de ha kunskap om hur man förebygger alkohol- och narkotikakonsumtion under graviditet samt hur man bemöter och behandlar alkohol- och narkotikarelaterade problem under graviditet.

Målgrupp

Barnmorskor, barnhälsovårdssköterskor, socialsekreterare, samt andra särskilt intresserade som på det lokala planet möter dessa kvinnor/familjer.

Omfattning

Kursen omfattar en utbildningsdag. Sex föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter genomgången utbildning ska deltagaren kunna;

- redogöra för kunskap om metoder för att minska alkoholkonsumtion, riskbruk, missbruk och beroende av alkohol och narkotika under graviditet,
- förklara mekanismer för hur skador av alkohol och narkotika uppkommer,
- redogöra för kunskap om metoder för att vårda kvinnor som missbrukar alkohol eller narkotika under graviditet,
- tillämpa kunskap om betydelsen av vård och stöd de första tre månaderna efter förlossning för att förhindra återfall samt optimera barnets utveckling,
- värdera hur det lokala arbetet på området kan utvecklas,
- analysera de etiska övervägande som kan uppkomma i skärningspunkten mellan kvinnans rättigheter och skydd av foster.

Kartläggning, bedömning och uppföljning

Vision

Att deltagarna ska kunna kartlägga klienters/patienters behov och med detta som grund - tillsammans med kunskap om aktuell forskning, sina egna kunskaper och erfarenheter samt klientens/patientens egna erfarenheter och önskemål - kunna göra en bedömning om vilken insats som är lämplig för den enskilde klienten/patienten och därefter kunna följa upp effekterna av insatserna.

Målgrupp

Socialarbetare och vårdpersonal som arbetar med utredning och bedömning inom kommuner, landstingets missbruks- och beroendevård och kriminalvård. Kursen bygger på att deltagarna genomgått baskursen och har utbildning i ASI och/eller DOK och/eller ADAD, Audit, Addis samt använder någon av dessa i praktiken.

Omfattning

Kursen omfattar fyra utbildningstillfällen, halvdagar. Fjorton föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska deltagaren kunna grunderna för att;

- med stöd av strukturerade instrument kunna kartlägga klienters/patienters behov,
- sammanväga och prioritera klienters/patienters behov,
- bedöma forskningsresultats relevans för den enskilda klienten/patienten,
- systematisera den egna praktikens erfarenheter,
- bedöma klienters/patienters önskemål och förväntningar,
- formulera individuella genomförande-/behandlingsplaner tillsammans med klienten/patienten utifrån en sammanvägning av behov, forskning, praktikens erfarenheter och klientens/patientens önskemål,
- utföra systematiska uppföljningar av insatsers resultat.

Riskbruks-, missbruks- och beroendelära

Vision

Att personer som ansvarar för att beställa och förmedla vård och behandling för alkohol- och drogproblem skall ha god förståelse för hur olika nivåer av problem – från lindrigare till svårare – kan utvecklas i en process som involverar sociala, psykologiska och biologiska faktorer samt att förstå de diagnostiska begreppen.

Målgrupp

Beställare och utförare av vård- och behandlingsinsatser och handläggare av missbruks-ärenden inom sjukvård, socialtjänst, försäkringskassa, kriminalvård och frivård, kuratorer, läkare och sköterskor inom vårdcentraler, företagshälsovård, psykiatriska kliniker, beroendeenheter, behandlare i öppenvård, behandlingshem, DD-team och rådgivningsbyråer.

Omfattning

Kursen omfattar cirka två dagar. Sju föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska deltagaren ha kännedom om;

- multifaktoriella processer där alkohol- och drogproblem utvecklas under inverkan av samhällsfaktorer, psykosociala och individuella psykologiska faktorer i interaktion med genetisk och annan biologisk sårbarhet,
- hur alkohol och andra droger påverkar och interagerar med olika transmittorsystem samt hur olika cerebrala strukturer påverkas under ruset och under beroendeteckning,
- kunna redogöra för grundläggande begrepp kring droger och beroendets mekanismer,

- förstå och kunna redogöra för grundläggande neurobiologiska, psykologiska och sociala mekanismer vid beroende/missbruk,
- ha kännedom om överdoser, abstinens och andra akuta komplikationer,
- ha kännedom om kriterier för riskbruk enligt Statens folkhälsoinstituts riktlinjer och kriterierna för skadligt bruk samt beroende enligt ICD-10,
- variationer av förlopp in i och ut ur missbruk och beroende.

Insatser och behandling vid riskbruk, alkohol- och drogberoende samt samsjuklighet

Vision

Att personer, som ansvarar för att beställa och förmedla vård och behandling för alkohol- och drogproblem, skall ha god förståelse för olika problemnivåer, från ringa till ökad svårighetsgrad och från mindre till mer sammansatta, och ha grundläggande kunskap om evidens för insatser och behandling och vad som karakteriserar dessa inom olika nivåer.

Målgrupp

Beställare och utförare av vård- och behandlingsinsatser, det vill säga handläggare av missbruksärenden inom socialtjänst, försäkringskassa, kriminalvård och frivård; kuratorer, läkare och sjuksköterskor inom vårdcentraler, företagshälsovård, psykiatriska kliniker, beroendeenheter behandlare i öppen- och slutenvård, behandlingshem, DD-team samt rådgivningsbyråer.

Omfattning

Kursen omfattar tre utbildningsdagar. Cirka 20 föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska deltagaren ha kännedom om;

- evidensbegreppet och hur vetenskaplig evidens tas fram,
- behandlingsbegreppet, olika faktorer som påverkar resultat,
- teorier kring behandling och andra insatser samt summering av vilka metoder som har evidens och för vilka problemnivåer de är lämpade.

Deltagarna ska vidare ha en grundläggande kännedom om olika specifika insatser;

- enkla interventioner vid riskbruk (Biofeedback, FRAMES, MI),
- KBT vid beroende,
- AA, NA som självhjälpsrörelser, 12-stegsprogram som behandling,
- tvångsvård vid missbruk/beroende.

Slutligen skall deltagarna ha mer översiktlig orientering om;

- CRA, kontraktsmodell (dynamisk terapi), familjeinriktade insatser,
- samsjuklighet med psykiska sjukdomar och somatiska tillstånd samt modeller och metoder för samverkan i vården.

Juridik, missbruk och beroende

Vision

Ge bred och djup kunskap om lagstiftning som reglerar prevention av alkohol- och narkotikaskador i Sverige. Ge bred och djup kunskap om den lagstiftning som reglerar vård och behandling av personer med riskbruk, missbruk och beroende av alkohol och narkotika. Ge förståelse för när tvång kan var indicerat i denna vård. Ge förståelse för betydelsen av lagstiftningen inte enbart för den enskilda individen, utan även för hans/hennes omgivning.

Målgrupp

Behandlare inom olika förvaltningar som arbetar med vård/behandling/prevention inom området oavsett huvudmannaskap eller grundyrke.

Omfattning

Kursen omfattar en utbildningsdag. Cirka tio föreläsningar varvas med diskussioner i grupp.

Lärandemål

Efter genomgången kurs ska deltagaren;

- ha kännedom om vilken lagstiftning som gäller i Sverige vid prevention av alkohol- och narkotikaskador,
- ha kännedom om vilken lagstiftning som gäller i Sverige vid vård och behandling av alkohol- och narkotikaskador,
- kunna avgöra vilket lagutrymme som är tillämpligt vid behov av frivillig vård och tvångsvård,
- kunna värdera hur ansvar mellan olika huvudmän fördelas vid vård och behandling av personer med riskbruk/missbruk/beroende,
- kunna värdera etiska frågor av betydelse för ställningstagande till behov av vård/ behandling av personer med riskbruk/missbruk/beroende, inklusive behovet av att väga individens integritet mot behovet av skydd för individens omgivning.

Sveriges Kommuner och Landsting

118 82 Stockholm, *Besök* Hornsgatan 20

Tfn 08-452 70 00, *Fax* 08-452 70 50

info@skl.se, www.skl.se

www.skl.se/kunskaptillpraktik

